

n-ar fi avut efectul acesta atât de categoric și de elocvent, care a dus la revizuirea substanțială a spectacolului. Premiul acordat la Bacău unui spectacol ca acela semnat de un colectiv al Teatrului Giulești cu *Caractere* de Al. Monciu-Sudinschi a fost semnul care l-a impus și l-a integrat în circuitul firesc al faptelor teatrale. Cea mai interesantă întâlnire se pare că a organizat-o Birladul, cu Colocviul tinerilor regizori. Ce s-a discutat, ce s-a învățat, nu poate să încapă în nici un bilanț, dar nu cred că participarea numeroasă și animată a tinerilor artiști din toate colțurile țării n-a stimulat și n-a provocat, într-o măsură sau alta, rivna fiecăruia, ambiția de a îndrăzni și de a dobândi, în perspectivă, un veritabil certificat de personalitate. Teatrolgia s-a îmbogățit cu câteva acțiuni concrete, din care va putea să-și extragă argumente de lucru, iar oamenii de teatru s-au simțit mai puțin izolați și mai puțin limitați la îndatoririle curente. (Din păcate, teatrolgia s-a arătat mai palidă în sintetizarea fenomenului teatral; puține și neînsemnate volume au fost publicate în acest răstimp.)

În al doilea rând: a prilejuit o creștere categorică (uncori spectaculoasă) a interesului public pentru teatru. Fenomenul e cit se poate de real. Se remarcă, pretutindeni, o creștere considerabilă a afliuenței spectatorilor la reprezentațiile teatrale, există un public avid de cultură care frecventează din ce în ce mai statornic sălile de teatru și producțiile de o anumită complexitate.

Teatrul și-a onorat îndatoririle la un nivel mediu și, în general, contradictoriu. În dramaturgia originală, nici o surpriză. Multe nume noi; reușite însă, după părerea mea, numai lucrări ale unor consacrați — Miheea (Gheorghiu, Aurel Baranga, Dumitru Radu Popescu, Dumitru Solomon. Două prezențe clasice remarcabile: *Ultima oră* de Mihail Sebastian la Teatrul „Nottara” (regia: Valeriu Moisesescu) și *Decebal* de Mihai Eminescu la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani (regia: Ion Olteanu), dar și experiențe neconcludente cu Mihail Sorbul, Ion Luca Caragiale, Al. Davila. Din dramaturgia străină, cel puțin trei evenimente: desenul de înaltă măiestrie tragică din *Lungul drum al zilei către noapte* de Eugen O'Neill la Teatrul „Bulandra” (regia: Liviu Ciulei), tristețea lirică din *Trei surori* de Cehov la Teatrul de Comedie (regia: Lucian Giurchescu), fantezia comică dezlănțuită din *Slugă la doi stăpîni* de Goldoni la Piatra Neamț (regia: Iulian Vișa). Nu sînt de neglijat nici izbindile parțiale — atmosfera de realism psihologic în *Ferma*, viziunea de tablou epic în *Căsătorie* (regia: Sanda Manu), robustețea mediului creat în *Puterea întinericului* la Birlad (regia: Mușata Mucenic), unele accente de austeritate dramatică în *Martin Luther* la Satu Mare (regia: Mircea Marin), delicatetea celor *Șapte povești* de Andersen (regia: Andrei Brădeanu) și risipa de ima-

ginație din *Căsătorie prin concurs* de Goldoni la Sibiu (regia: Nicoleta Toia). Dar *Galileo Galilei* n-a avut ecou, *Richard al III-lea* se pare că nu și-a găsit tiparid, *Hoții* au avut, la Cluj-Napoca, o soartă anonimă, iar *Macbeth*, pe scena Teatrului Municipal din Ploiești, a fost o experiență unilaterală. Să spunem că, din respect pentru public, ar trebui vizate, cu asemenea texte mari, cel puțin așa-zise lecturi scenice corecte? Ar fi umilitor, dar ar fi drept, cîtă vreme „experiențele” nu ne oferă certitudinea unei reale transfigurări de idei și de viziuni și afirmarea solidă a unor personalități.

■ MARIUS
ROBESCU

Problema stilului

Ca observator al fenomenului teatral, pot spune despre stagiunea în curs de epuizare că a fost una obișnuită. Acest fapt nu este, neapărat, de natură să nemulțumească. Ca în toate artele, și în teatru, capodopera, spectacolul excepțional, se ivește într-un relief plan, cu condiția ca acesta să fie destul de stabil. Cronicarul poate avea prilejul, de mai multe ori, chiar, să analizeze spectacole deosebite, creații de referință. Dar el trebuie să fie pregătit oricînd să discute rețeaua de reprezentații care compun viața teatrală, la un moment dat, fiecare cu meritele ei. Evident, primul tip de analiză i-ar face mai mare plăcere. Cu atît mai mult cu cît cel de-al doilea prezintă, mai ales aplicat la anul 1975—76, dificultăți în plus. Dificultățile provin din ceea ce aș numi — pe scurt — o estompare a stilurilor. Nu cu mult timp în urmă, acestea erau mai ferm, mai limpede marcate. Să luăm, de pildă, Teatrul „Bulandra”: lucrau aici mai mulți regizori, cu personalități deosebite, se înțelege, puse, însă, admirabil, în rezonanță. Există o emulație, un stil al valorii, ajutat

considerabil și de omogenitate trupe. Aproape fiecare realizare reprezenta un eveniment. Astăzi, acest stil abia dacă s-a mai putut recunoaște în *Lungul drum al zilei către noapte. Fierma sau Militarul fanfarou* sint, nimic de zis, spectacole merituoase, dar care nu concurează la un sens comun, nu conferă o fizionomie personală teatrului.

Asemănător stau lucrurile și la Național. Un anumit eclecticism superior, necesar, derivat din multiplele îndatoriri ce-i revin, a caracterizat totdeauna această scenă. Însă producțiile sale au păstrat mereu calitatea lucrului bine făcut, ireproșabil rotunjit profesional. Acum, stilul Naționalului s-a bifurat, așa-zicînd : pe de o parte, montări fastuoase, în sala mare, pe de alta, mici spectacole experimentale, în sala mică. Primele impresionează, mai degrabă, prin proporții, celelalte dau, iremediabil, impresia de superficialitate... Nu știu cum se face, dar, dintre piesele originale, aici se joacă, parcă, cele mai slabe. Afîșe cu numele lui Teodor Mazilu sau D. R. Popescu, acest teatru nu a tipărit. O piesă ca *Platon* de Dumitru Solomon a avut premiera absolută la Birlad. Nu era mai firesc să vadă pentru prima oară lumina rampei la Național, fie și în sala mică, poate, chiar, în locul plicticoasei încercări didactice intitulată *Cazul Enăchescu*? Dealtfel, teatrele din țară îmi par mai îndrăznețe, nu numai la capitolul dramaturgiei originale. Disprețuind greutatea piesei, care mai că-i întreceau puterile. Satu Mare a montat *Martin Luther și Thomas Münzer*. La Iași, s-a jucat genialul text al lui Gombrovicz, *Ivona, principesa Burgundiei*. Ce poate fi mai mișcător decît să vezi formații de cameră, restrînse, executînd nu capricii, nu sonate, cum le-ar sta bine, ci simfonii? Nu mai vorbesc de Teatrul din Piatra Neamț, care, singurul în această stagiune, a dovedit stil. Un stil bazat pe entuziasm, fantezie, tinerțe. *Slugă la doi stăpîni* a fost, pentru mine, o curată încintare, sugerîndu-mi însăși obîrșia pură a teatrului. Dintre spectacolele văzute mi-au mai plăcut *Barbarii*, la „Nottara“, *Trei surori*, la Teatrul de Comedie, *Macbeth*, la Ploiești. Din păcate, enumerarea nu e completă. Nesuferitul obicei de a amîna premiere importante pînă spre sfîrșitul stagiunii persistă.

Dar, să mă întorc la chestiunea stilului, care, pare-se, mă obsedează. Bineînțeles, eu nu dau aici cuvîntului o accepțiune pretențioasă. Stil înseamnă, în teatru, trupă, regizor și o sumă de credințe artistice comune celor două elemente. Personal, cred că teatrele bucareștene trec printr-o criză a stilului, din pricina unei momentane, trecătoare desincronizări. Un „nou val“ de regizori, precum Alexa Visarion, Dan Micu și alții preiau trupe cu care încă nu au ajuns la o comunicare deplină sau, dacă vreți, trupe celebre își văd modificate, de către dirijori noi, viziunea despre teatru, modul

de lucru, pînă și acele stereotipii atît de eficace, care există în orice muncă. Vom cunoaște rezultatul mai tirziu. Probabil că el va fi bun. Nu ascund, în ce mă privește, că, într-o eventuală dispută pe această temă, mă aflu de partea regizorului. Căci el este, în ultimă instanță, creatorul. Un spectacol mare, memorabil, depinde, dacă-mi este permis să mă exprim astfel, și de un accident de naștere. Omul care îl realizează gîndește socialul în termeni de estetică teatrală, iar o asemenea dotare este, să concedem, destul de rară.

■ MIRA
IOSIF

Opțiunea repertorială și creația scenică

O trăsătură relevantă a anului teatral încheiat mi se pare a fi dată de climatul de lucru efervescent, de dinamismul organizatoric, de emulația competitivă la scară națională, vizînd lărgirea sferei de acțiune a scenelor dincolo de spectacol. Mai puțin Capitala și în primul rînd teatrele din țară, mai puțin Naționalele și mai ales scenele și colectivele mici și mijlocii, s-au impus atenției publicului și lumii teatrale, stimulînd dezbatere, organizînd colloquii, propunînd simpozioane. Unele acțiuni au depășit circumstanța, arătîndu-se eficiente și realmente importante pentru dezvoltarea practicii și teoriei teatrului românesc contemporan. Aș aminti Gala recitalurilor de la Bacău, însoțită de Colocviul criticilor dramatici (ediția a treia), Colocviul tinerilor regizori de la Birlad, Zilele Eminescu de la Botoșani, urmate de un simpozion pe tema criticii, dezbateră de la Cluj-Napoca în jurul artei interpretative și cea de la Constanța